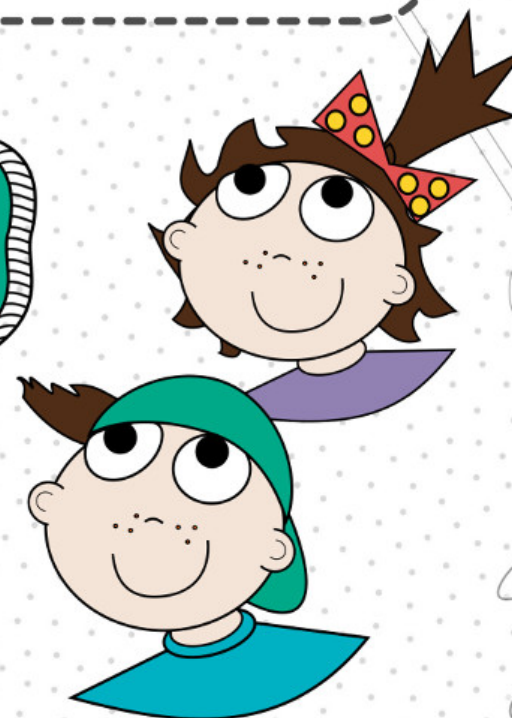

Muzealne Ekspozyty nie tylko dla Mamy i Taty!

Rodzinny przewodnik
po Muzeum przy Kopcu Kościuszki
w Krakowie

Muzeum jest pełne
ciekawostek!
Dla odkrywców
muzealnych sekretów
KONKURS Z NAGRODAMI!
Szczegóły na ostatniej
stronie!

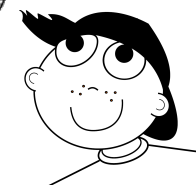

Opowieść o miejscu niezwykłym

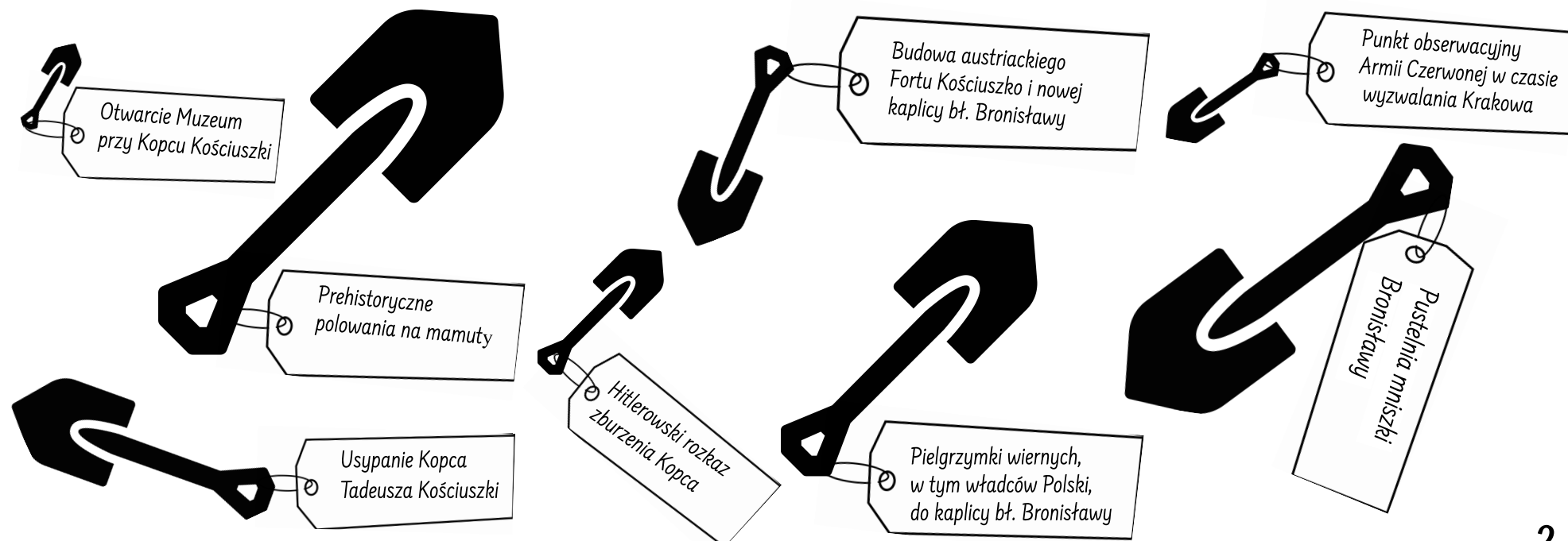
Wzgórze Sikornik, na którym znajduje się Muzeum przy Kopcu Kościuszki, a przede wszystkim sam Kopiec, to rzeczywiście niezwykle miejsce! Dlaczego? Poznajcie je razem z tym przewodnikiem! Mimo że nie znajdziecie tu mapy prowadzącej do ukrytego skarbu, czeka na Was wiele ciekawostek do odkrycia i zagadek do rozwiązywania!

Gutku, a co może
być niezwykłego
w takiej górze
ziemi?

Sam nie wiem,
Lilko... Może jakiś
ukryty skarb?
Poszukamy go
razem?

Jak daleko sięga historia miejsca, w którym się znajdujecie? Odkopcie ją razem z nami: uporządkujcie łopaty od największej (która zapewne dałaby radę kopać najgłębiej!) do najmniejszej. W ten sposób ułożycie w kolejności wydarzenia opisane do uchwyty łopat.

Najdawniejsi mieszkańcy

Tysiące lat temu wzgórze, na którym dziś znajduje się Kopiec, było świadkiem polowań naszych prapraprzodków na... MAMUTY! W okolicy ul. Hofmana (czyli niemalże u stóp Kopca) naukowcy odkryli kości ponad stu tych wielkich zwierząt. Poza nimi znaleziono też szczątki np. reniferów, wilków i lisów polarnych, a także pozostałości krzemiennych ostrzy i narzędzi.

Teraz kolej na Was! Ile mamutów ukryło się na tym rysunku? Wyobraźcie sobie, że każdy z nich cofa nas w przeszłość o 5 tysięcy lat. Wszystkie razem pokażą Wam, ile lat temu na wzgórzu Sikornik odbywały się polowania na te zwierzęta.

Polowania na dzikie zwierzęta stały się tłem losów Sikornika.

Wiele lat po wyginięciu prehistorycznych zwierząt królowie mieszkający na Wawelu urządzili tu tereny swoich łowów. Nazywali je „zwierzyńcem książęcym” – to właśnie stąd pochodzi nazwa dzisiejszej dzielnicy miasta ZWIERZYNIEC.

A kto dziś zamieszkuje lasy dookoła Kopca Kościuszki? Które z tych zwierząt odnajdziecie w wykreślance? To właśnie te zwierzęta możecie (przy odrobinie szczęścia) spotkać, spacerując wokół Kopca.

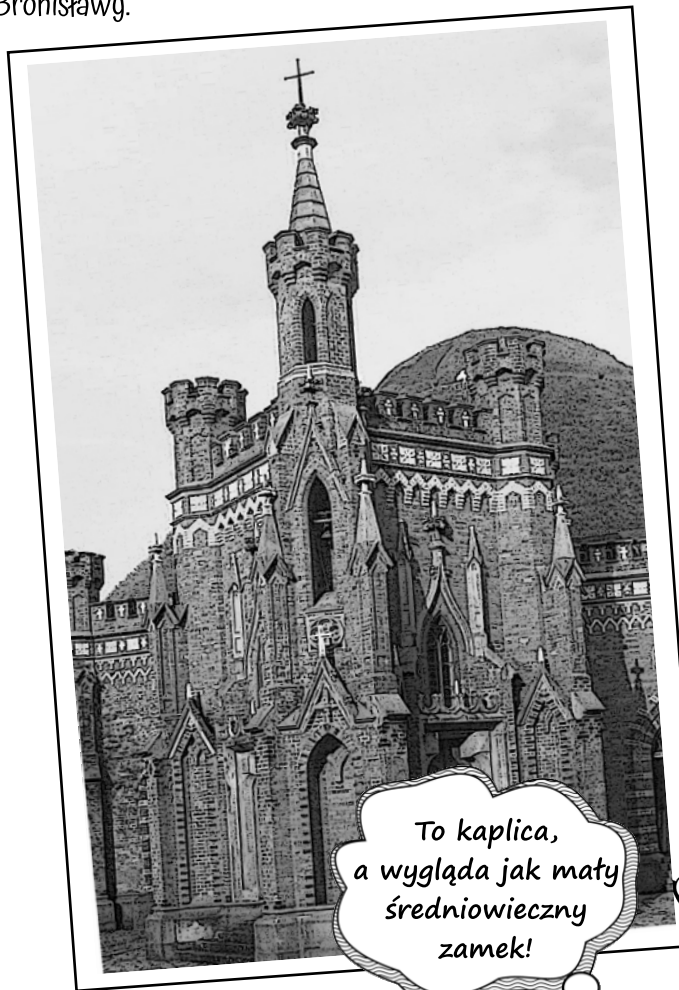
Kuna, lew, lis, borsuk, papuga, zając, jeź,
ryjówka, małpa, dzięcioł, tygrys, kos, agama, szpak.

K	U	S	R	O	B	Z	F
U	S	Z	P	A	K	L	O
N	Z	A	J	Ą	C	I	W
A	J	E	Ż	K	O	S	Z
A	K	W	Ó	J	Y	R	B
D	Z	I	Ę	C	I	O	Ł

Wszystko się zgadza,
pod warunkiem że
z pobliskiego zoo
nie uciekł żaden jego
egzotyczny lokator!

Zanim jeszcze wejdziecie na sam Kopiec, zatrzymajcie się w kaplicy
bł. Bronisławy.

To kaplica,
a wygląda jak mały
średniowieczny
zamek!

Lilka wysłuchała historii o niezwykle mieszkance wzgórza.
Jednak kiedy przekazywała tę opowieść Gutkowi, celowo zażartowała
i wplotła 3 dodatkowe, nieprawdziwe informacje.
Czy potraficie je wyśledzić i wykreślić?

Prawie 800 lat temu szesnastolatka Bronisława wstąpiła
do klasztoru Norbertanek na Salwatorze. Ten klasztor ufundował
jej pradziadek, Jaksa Gryfita, który był rycerzem i brał udział
m.in. w bitwie pod Grunwaldem.

Jako zakonnica Bronisława bardzo dużo się modliła, ale również
opiekowała się biednymi i chorymi. Mnóstwo czasu spędzała też
w lesie, na wzgórzu Sikornik. Tam w ciszy i samotności
rozmawiała z Bogiem: modliła się, ale także słuchała, co Bóg ma
jej do przekazania. Podobno kilka razy ukazywał się jej tu sam
Jezus Chrystus. W czasach kiedy żyła Bronisława, na Kraków
napadli Tatarzy. To właśnie tego okresu dotyczy legenda
o przerwany hejnal mariackim, o lajkoniku, o siostrach
norbertankach zamienionych w Panieńskie Skały, a także o Smoku
Wawelskim.

Po śmierci Bronisławy wielu mieszkańców Krakowa modliło się
do niej z prośbą o opiekę i ochronę przed wrogami. Często
przychodzono też do miejsca, w którym znajdowała się jej leśna
pustelnia. Wkrótce postawiono tam krzyż, później drewnianą
kapliczkę. Dzisiejsza kaplica powstała w czasie budowy
austriackiego fortu. W kaplicy zobaczycie aż 100 kos
kościuszkowskich kosynierów!

WCHODZIMY NA KOPIEC!

Kopca nie byłoby jednak bez pewnego niezwykle bohatera: TADEUSZA KOŚCIUSZKI.

W czasie zwiedzania Muzeum będziemy mieli wiele okazji, żeby poznać go lepiej.

Na początek, przy mozolnej wspinaczce na szczyt, zastanówmy się, w jakich czasach żył Tadeusz Kościuszko.

Wyobraźcie sobie, że stojąc u podnóża Kopca, znajdujecie się w momencie narodzin Tadeusza Kościuszki. Szczyt natomiast będzie oznaczał dzień, w którym odwiedzacie to miejsce: wpiszcie dokładną datę na szczycie!

Następnie potraktujcie szeroką ścieżkę jako oś czasu. Uporządkujcie poniższe wydarzenia według dat, a później połączcie je z kolejnymi miejscami na ścieżce. Być może zaznaczycie też inne ważne dla historii i dla Was wydarzenia (np. rok narodzin Waszych, Waszych rodziców i dziadków).

Pierwszy lot człowieka balonem – 1783 r.

1

Spisanie reguł gry w piłkę nożną – 1848 r.

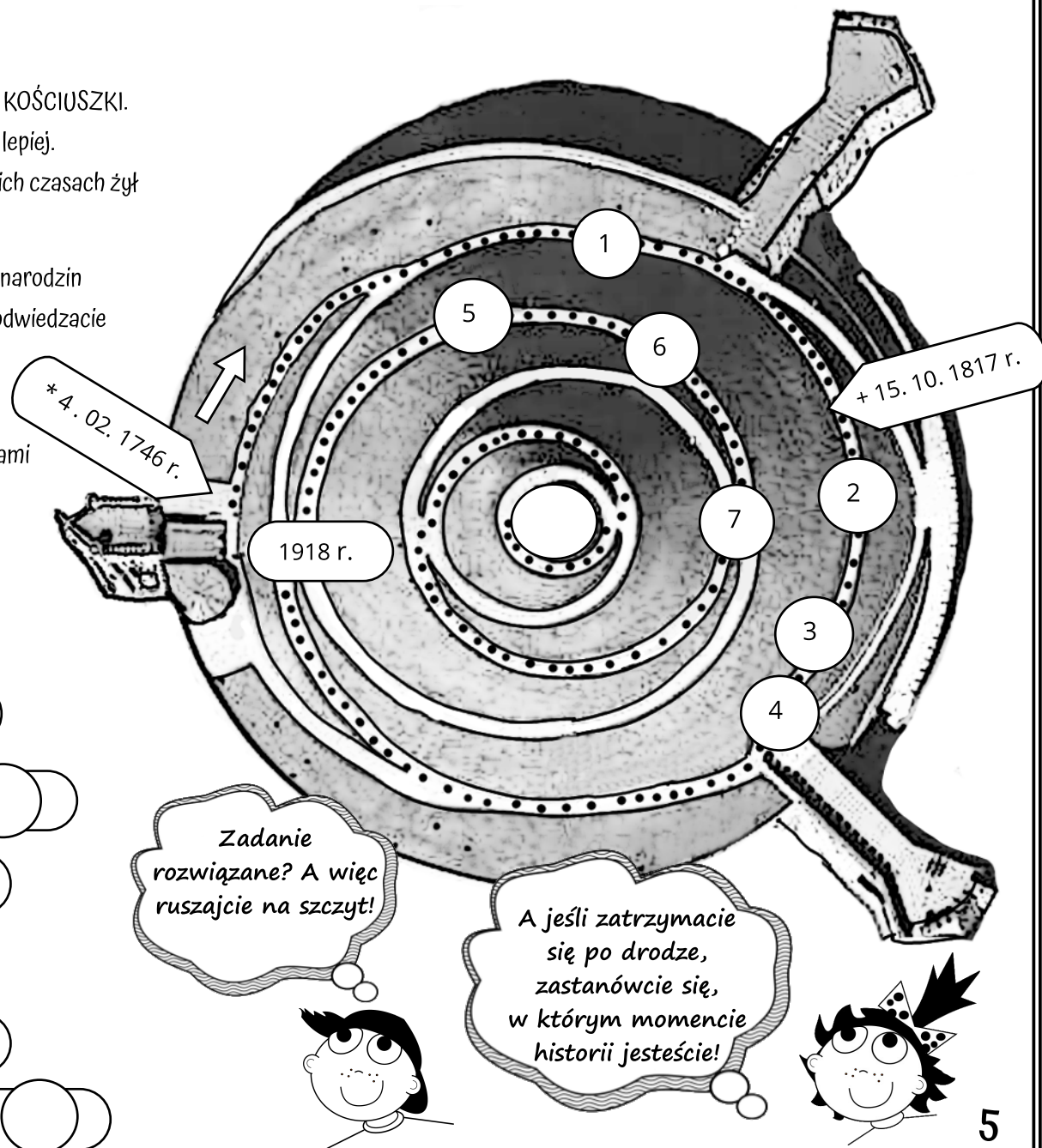
Lądowanie człowieka na Księżycu – 1969 r.

Otwarcie pierwszej linii kolejowej – 1829 r.

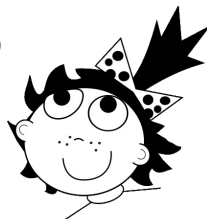
Pierwszy elektroniczny komputer – 1946 r.

Pierwszy telefon komórkowy – 1956 r.

Początek produkcji tabliczek czekolady – 1846 r.

Czy z Kopca
widać cały
świat?

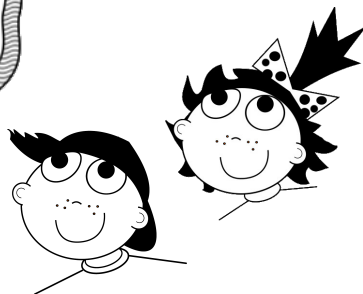
Jeśli będziecie mieli szczęście, zobaczycie przepiękną panoramę miasta, a nawet górskie szczyty na południu. Jeśli nie... zobaczycie przynajmniej WIELKI GŁAZ przywieziony właśnie z Tatr, z Bystrego Potoku.

Proponujemy, aby potraktować go jako „MALEŃKI OKRUCH WIELKIEGO ŚWIATA”. Mimo że z Kopca nie widać go w całej okazałości, a i nie z każdego jego zakątka dojrzymy Kopiec, nazwisko Tadeusza Kościuszki obiegło cały świat. Dlaczego?

Pewnie na chwilę przysiądziecie na szczycie Kopca, więc poczytajcie lub posłuchajcie. Wstawcie w odpowiednie miejsca 4 ważne dla Tadeusza Kościuszki słowa, które podpowiadają Wam Lilka i Gutek.

RÓWNOŚĆ,
WOLNOŚĆ,
NIEPODLEGŁOŚĆ,
SZACUNEK.

Mały Tadek urodził się prawie 300 lat temu w niewielkiej wiosce leżącej około 500 kilometrów stąd na terenie dzisiejszej Białorusi. Jako młody chłopak uczył się w Szkole Rycerskiej w Warszawie, a następnie w Paryżu.

Wyjechał jako ochotnik do Stanów Zjednoczonych, gdzie zasłynał w wojnie o _____ tego państwa: projektował i budował umocnienia wojskowe, ale też walczył z bronią w ręce.

Po powrocie do ojczyzny dowodził powstaniem: razem z innymi wojskowymi zbruntował się przeciwko królowi, który godził się na rozbiory Polski. Do wspólnej walki o _____ Polski zaprosił wszystkich dorywateli: szlachtę, mieszczan i chłopów. Mimo kilku początkowych zwycięstw powstanie kościuszkowskie upadło. Tadeusz Kościuszko dostał się do niewoli, a Polska znikła z mapy na ponad 100 lat.

Tadeusz Kościuszko przegrał walkę, za to wygrał _____ dla siebie (dowodł wierności swoim ideałom), a także dla polskiego narodu, który nie pogodził się z zabarami. Powstanie uratowało godność i honor narodu i dało kolejnym pokoleniom przykład walki z bronią w ręku o niepodległość.

A dlaczego Tadeusz Kościuszko jest nazywany przyjacielem ludzkości? Naczelnik pierwszego polskiego powstania wierzył w _____ wszystkich ludzi: bez względu na to, czy są bogaci, czy biedni, jaki mają kolor skóry, religię czy płeć. Marzył o demokratycznej Polsce, co w jego czasach wcale nie było oczywiste!

WYSTAWA „KOŚCIUSZKO”

Jesteśmy pewni, że właśnie teraz macie ochotę jeszcze lepiej poznać Tadeusza Kościuszkę!

Na wystawie urządzonej w jednym z budynków u stóp Kopca zobaczycie ekspozycje przedstawiające NAJWAŻNIEJSZE MOMENTY W ŻYCIU KOŚCIUSZKI: wychowania w miłości do Ojczyzny w rodzinnym domu, udziału w walce o niepodległość Stanów Zjednoczonych oraz wygranej przez powstańców bitwy pod Racławicami.

W życiu każdego bohatera są jednak także MNIEJ WAŻNE „DROBNOSTKI”, dzięki którym staje się on nam bliższy. To one czynią z pomnikowej postaci człowieka podobnego do nas. A może i Wy macie coś wspólnego z wielkim generałem? Przeczytajcie ciekawostki (wszystkie prawdziwe!) dotyczące Tadeusza Kościuszki. Weźcie kredki, wybierzcie dla każdego członka Waszej rodziny po jednym kolorze i oznaczcie nimi te chmurki, które opisują bliskie Wam cechy bohatera.

Kochał słodycze.
Podobno „u Kościuszki
wszystko jadano na
słodko”. Najbardziej
lubił słodkie pączki.

Często jadał owoce. Do jego
ulubionych należały poziomki
i truskawki, a także... cytryny,
których plasterki przegryzał
w upalne dni.

Uwielbiał kawę.
Pił ją codziennie
i w dużych
ilościach.

Kochał kwiaty i drzewa.
Projektował ogrody.
Zamiast medali nosił
w marynarce czerwone
róże lub goździki.

Bardzo zależało mu
na odpowiednim
wychowaniu i edukacji
dzieci. To w nich widział
przyszłość świata.

Był bardzo pilnym
uczniem. Wstawał
o świcie, żeby się uczyć.
Kiedy oczy kleiły mu
się ze zmęczenia...
moczył stopy
w lodowatej wodzie.

Rzadko odwiedzał fryzjera.
W jego czasach mężczyźni
nosili długie włosy
(najczęściej peruki).
On szczycił się własnym
długim warkoczem.

Był bardzo muzykalny.
Grat na gitarze
i skrzypcach. Lubił śpiewać
i tańczyć, a nawet
sam komponował.

Zdecydowanie bronił
swojego zdania! Kiedy nie
zgadzał się z królem,
wywołał powstanie. Nie ufał
Napoleonowi i nie zgodził się
dowodzić polskimi legionami
przy armii francuskiej.

W wolnym czasie lubił
zajmować się różnymi
pracami ręcznymi: rzeźbił
z drewna, szydełkował
i haftował.

Często brakowało mu pieniędzy.
Miał ich za mało, by ojciec jego
ukochanej Ludwiki oddał mu rękę
córkę. Brak pieniędzy nie pozwolił mu
także dostać się do polskiej armii po
ukończeniu studiów.

Nawet wynagrodzenie za walkę
w Stanach Zjednoczonych wypłacono
mu tylko w niewielkiej części.

Lubił gry
towarzyskie:
przede
wszystkim
szachy i karty.

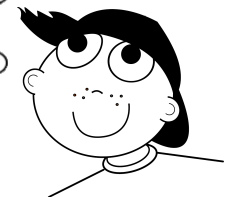

Pięknie rysował
i malował. Panie
zabiegały, aby je
portretował.

A w tej pustej chmurce
wpiszcie coś, co łączy całą
Waszą rodzinę: może macie
wspólną pasję, ulubioną
potrawę, sposób spędzania
wolnego czasu?

Hmmm... coś
wspólnego chyba
się znajdzie?

Teraz, kiedy już wiecie prawie wszystko o Tadeuszu Kościuszcze, warto wrócić do Kopca. Ale spokojnie, nie musimy się na niego powtórnie wspinać (chyba że macie ochotę!). Zastanówmy się: ?

**PO CO
I JAK POWSTAŁ?**

DLACZEGO KOPIEC?

CO KRYJE SIĘ W KOPCU?

CZY RZECZYWIŚCIE BĘDZIE STAĆ WIECZNIE?

Po śmierci Tadeusza Kościuszki w dalekiej Szwajcarii postanowiono sprowadzić jego ciało do Polski. Pochowano go obok królów w krypcie pod Katedrą na Wawelu (jego serce trafiło do Zamku Królewskiego w Warszawie). Zastanawiano się też nad uczczeniem bohatera odpowiednim pomnikiem, najlepiej WIECZNOTRWAŁYM, czyli takim, którego nie będzie w stanie zburzyć żaden z wrogów Polski. W końcu zdecydowano się na usypanie KOPCA.

A może dopiszecie jeszcze coś nowego? Może swoje osobiste wspomnienia? Mnie Kopiec kojarzy się np. z wiosennymi piknikami, na które zabierają nas rodzice, gdy tylko kończy się zima.

Co według Was jest najbardziej wyjątkowe w Kopcu-pomniku?
Podkreślcie te cechy, które wydają się Wam najważniejsze.

Trudniej go zburzyć niż pomnik, który można zrzucić z cokołu, rozbić, przetopić.

W jego tworzeniu mogli uczestniczyć wszyscy: kobiety i mężczyźni, starsi i młodszy.

Można w nim schować wiele symbolicznych pamiątek, np. ziemię z pól bitewnych Tadeusza Kościuszki, pamiątki z powstania i budowy Kopca.

Można go dotknąć, deptać... a nawet przytulić!

Jest najlepszym punktem widokowym na miasto, a i jego widać z bardzo wielu miejsc w Krakowie.

Pasuje do starszych kopców Kraka i Wandy oraz późniejszego Kopca Piłsudskiego.

Można urządzić rodzinną wycieczkę po kopcach, albo wziąć udział w Biegu Trzech Kopców.

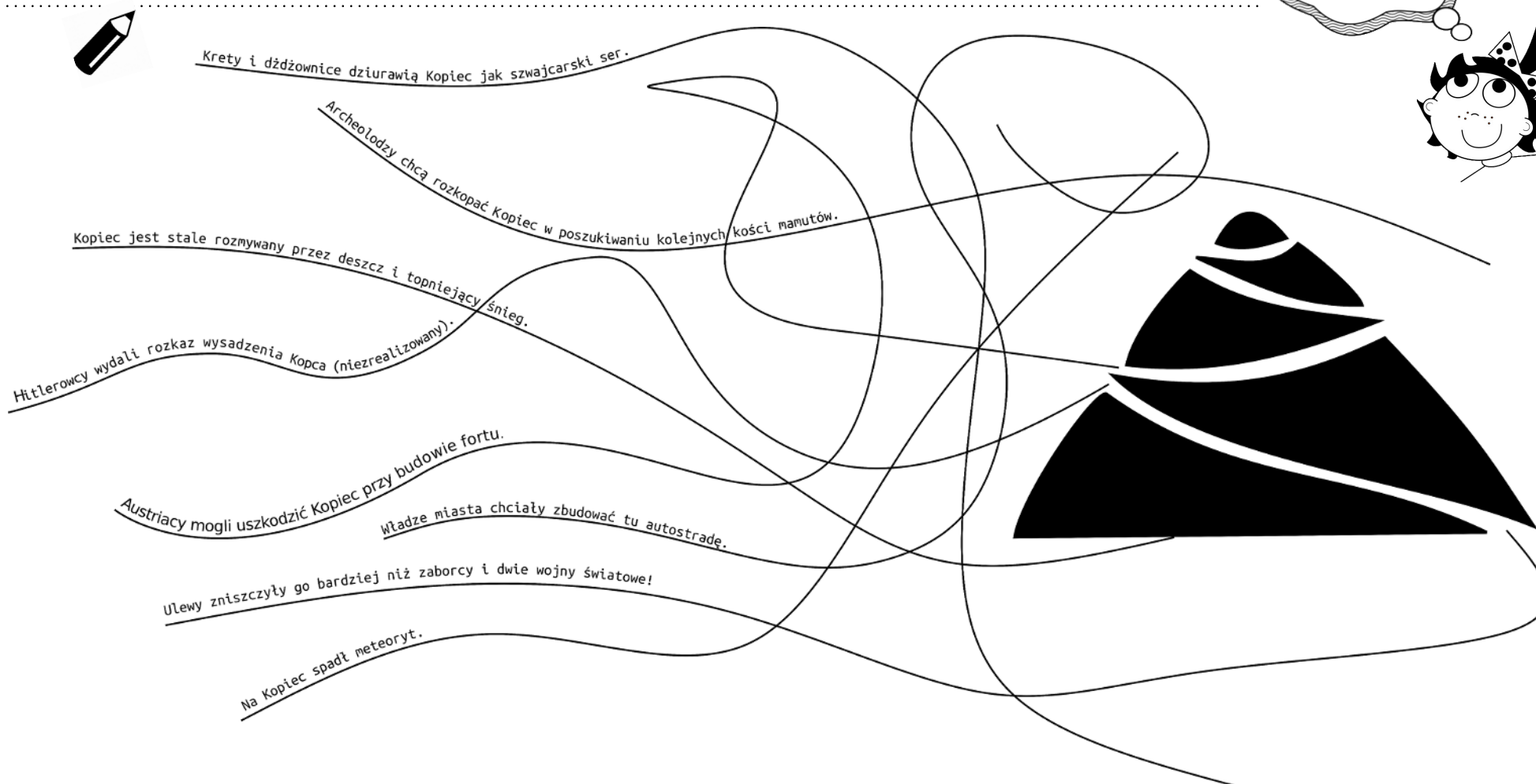

Wbrew pozorom (i planom twórców Kopca) czyhały nań w przeszłości różne niebezpieczeństwa, a i dziś nie jest całkiem bezpieczny...

Na szczęście od zawsze nad nim czuwali (i nadal się nim troskliwie opiekują) członkowie KOMITETU KOPCA KOŚCIUSZKI.

Sprawdźcie, które zagrożenia dotykały Kopca w przeszłości lub są możliwe dziś. To te, których ścieżki prowadzą do sylwetki Kopca.

Co dalej będzie z Kopcem?

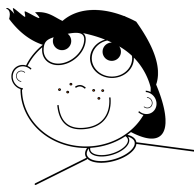

Przyszłość Kopca zależy od nas: musimy się nim stale opiekować! Podobnie jest z pamięcią o naszej historii i jej bohaterach: trzeba pilnować, aby nie rozmył jej „zwykły deszcz” codziennych, współczesnych spraw.

Niezwykłe dziedzictwo tego miejsca zostało docenione: Kopiec wraz z jego otoczeniem otrzymał od Prezydenta RP zaszczytny tytuł POMNIKA HISTORII.

TWIERDZA KRAKÓW

TWIERDZA kojarzy
mi się z warownym
zamkiem, wysokimi
murami, wieżami,
głęboką fosą...

Gutek ma rację, pod warunkiem że myślimy o średniowieczu. W trochę bliższych nam czasach, przed pierwszą wojną światową, powstawały „MIASTA-TWIERDZE”, które zamiast pierścieniem fos i murów były otoczone obronnymi budowlami, zwanymi FORTAMI.

Umieszczona w nich broń, głównie wielkie działa, miała chronić miasto przed atakiem wrogich wojsk, powstrzymać je przed marszem w głąb kraju.

Około 150 lat temu Austriacy postanowili zamienić w MIASTO-TWIERDZĘ także należący do nich wówczas Kraków.

Czy to DOBRZE, czy ŹLE? Naukowcy mają różne zdania na ten temat, podobnie nasi bohaterowie.

A Wy z kim się zgadzacie: z Lilką czy Gutkiem? A może uważacie, że oboje mają rację?

Dobrze!

Na budowach pracowały tysiące polskich robotników. Żołnierze musieli gdzieś spać, jeść, bawić się. Na budowie twierdzy zarabiali mieszkańcy Krakowa i okolic, a także samo miasto. Powstało wiele budynków, które służą nam do dziś, np. gmach biblioteki na ul. Rajskiej i budynek Politechniki Krakowskiej na ul. Warszawskiej czy szpital na ul. Wroclawskiej.

Źle!

W mieście roilo się od wojskowych! Byli dosłownie wszędzie! Do tego zajęli Wawel, bo to on stał się centrum Twierdzy Kraków. Wyburzyli część zabytkowych budynków na Wzgórzu Wawelskim, zbudowali swoje mury, koszarę i szpital. Do tego w obrębie fortów nie można było wznosić nowych budynków.

TWIERDZA TO NIE TYLKO FORTY!

W pierwszej sali muzealnej zobaczycie mapę budynków twierdzy na mapie dzisiejszego Krakowa. Były to nie tylko forty obronne, ale także np. KOSZARY (w których mieszkali żołnierze), SZPITALE czy MAGAZYNY. Czy potraficie odnaleźć na mapie fort zbudowany przy Kopcu Kościuszki? Sprawdźcie, który z obiektów Twierdzy Kraków znajduje się (lub znajdował) najbliżej Waszego miejsca zamieszkania. (Jeżeli nie jesteście z Krakowa, zapiszcie tu nazwę tego, który zajmował największy teren): _____

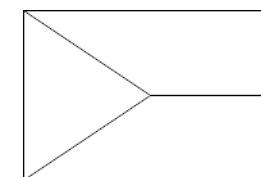
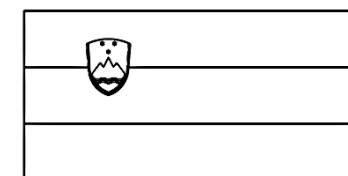
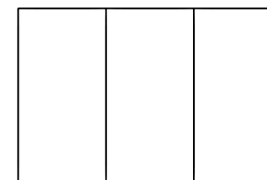
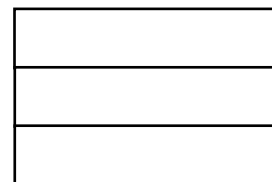
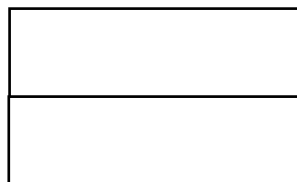
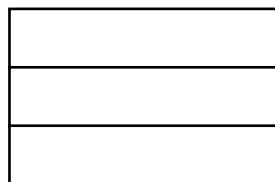
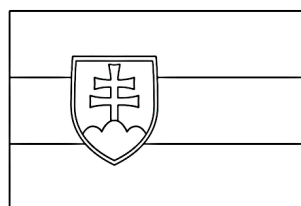
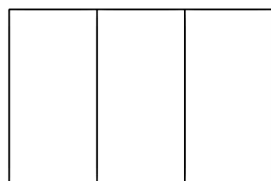
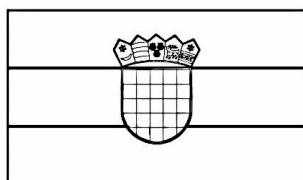

W **SALI DEZERTERÓW**, czyli uciekinierów z wojska, warto zwrócić uwagę na to, że armia austriacka (która m.in. budowała Twierdzę Kraków i ją zasiedlała) nie była tak do końca austriacka...

Z pomocą rodziców wskażcie na tablicy informacyjnej, jakie narodowości tworzyły austrowęgierską Cesarsko-Królewską Armię. Możecie je tu zapisać: _____

Czy rozpoznacie współczesne flagi państwowe tych narodów? Czy wiecie, jak je pokolorować?

Technika wojskowa
to zdecydowanie
nie moje hobby.
Te wszystkie
nazwy brzmią tak
obco...

Jeśli macie podobne spostrzeżenia jak nasza Lilka, zerknijcie koniecznie na SŁOWNICZEK FORTYFIKACYJNY (na dole klatki schodowej).

Czy zauważyliście, jak wiele elementów nosi nazwy... części ciała?

Zaznaczcie, które z tych słów odnoszą się nie tylko do Waszego ciała, ale i obiektów twierdzy:

GŁOWA, CZOŁO, NOS, USZY, SZYJA, BARK, RAMIE,
PRZEDPIERSIE, KOLANKO, STOPA

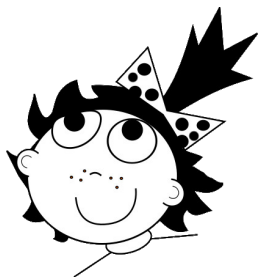

PIERWSZA SALA W PIWNICY to forteczna CYSTERNA. Forty musiały być przygotowane na długie oblężenie, zaopatrzone w zapasy broni, amunicji, jedzenia i wody. Na Kopcu trudno byłoby wykopać studnię, więc wodę zbierano z deszczu i topniejącego śniegu. Była ona filtrowana i magazynowana w specjalnym zbiorniku. Czy potraficie odnaleźć zbiornik na wodę w sali i na makiecie?

W kolejnych salach zobaczycie przekrój i inscenizację wieży pancерnej oraz poznacie typy dzieł obronnych. Na dłużej zatrzymacie się na pewno przy MAKIECIE przedstawiającej możliwe oblężenie Krakowa przez Rosjan w czasie pierwszej wojny światowej.

Quiz

W rzeczywistości
do takiej walki
wcale nie doszło!

To prawda: Rosjanie z daleka ostrzeliwali forty strzegące Kraków i w rezultacie miasta nie zdobyli. Twierdza Kraków spełniła swoją funkcję!

Przyjrzyjcie się dokładnie MAKIECIE
i rozwiążcie krótki QUIZ:

1. Przedstawiona scena ataku Rosjan jest datowana na:
a) grudzień 1914 r. b) styczeń 1915 r. c) luty 1916 r.
2. Atak Rosjan miał miejsce w zimie. Czy na makiecie jest dużo śniegu?
a) Nie ma go wcale... b) Tylko nieliczne ośnieżone łąki. c) Makieta jest pełna śnieżnych zasp.
3. Poza żołnierzami w bitwie uczestniczą zwierzęta:
a) Konie b) Psy c) Ptaki
4. Najnowocześniejszym sprzętem wojskowym jest na makiecie:
a) Czołg b) Radar c) Samolot
5. Poszukajcie drogowskazu. Czy nazwa miasta jest napisana:
a) Po polsku? KRAKÓW b) Po rosyjsku? KPAKOB c) Po niemiecku? KRAKAU
6. Czy zauważyliście lekarzy i sanitariuszki udzielających pomocy rannym?
a) Tak, jest ich bardzo dużo. b) Jest jeden lekarz i sanitariuszka. c) Nikt nie opatruje rannych.

Tuż przy makiecie stoi potężne działo zwane CHUDĄ EMMĄ. Czy wiecie, że kiedy je odpalano, cała załoga chowała się w schronie i używała do tego celu zapalnika elektrycznego? Poszukajcie 3 RÓŻNIC między tymi moździerzami. Który z nich jest bliższy działu prezentowanemu w Muzeum?

Przy opisie broni podaje się kilka podstawowych danych. Uzupełnijcie tabelę:

MOŹDZIERZ SKODA

Kaliber: _____

Model (rok produkcji): _____

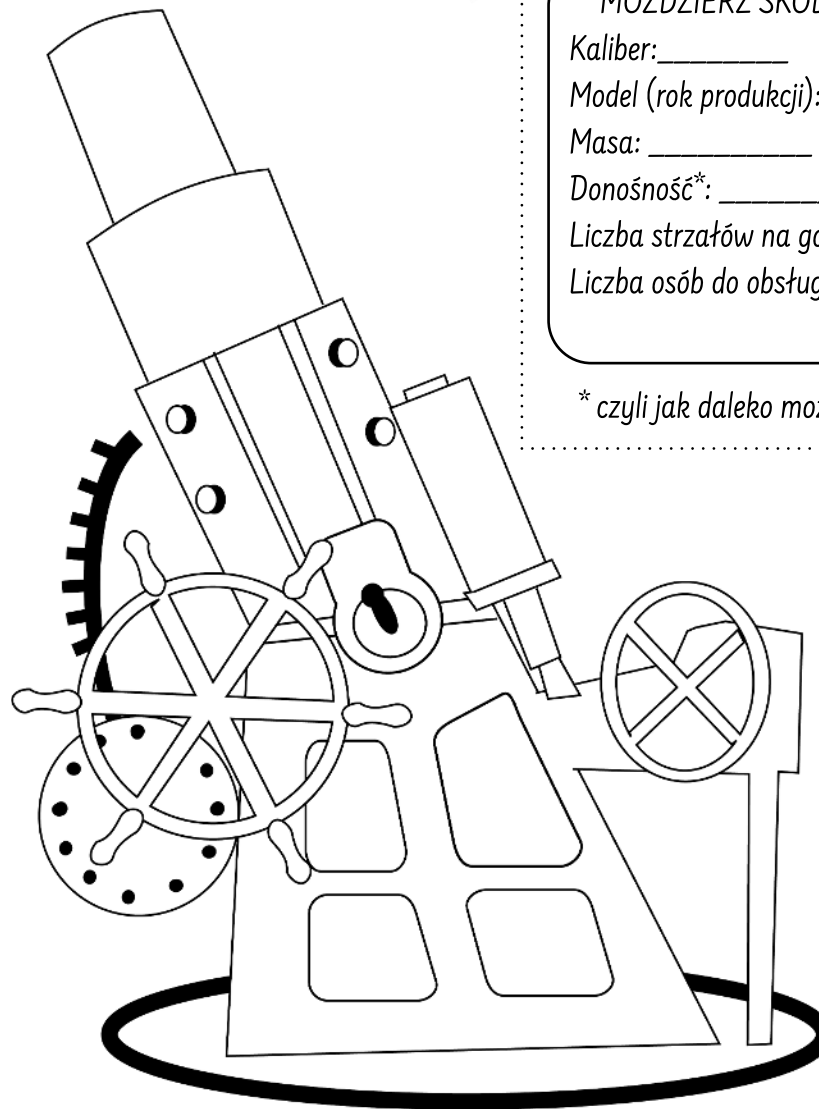
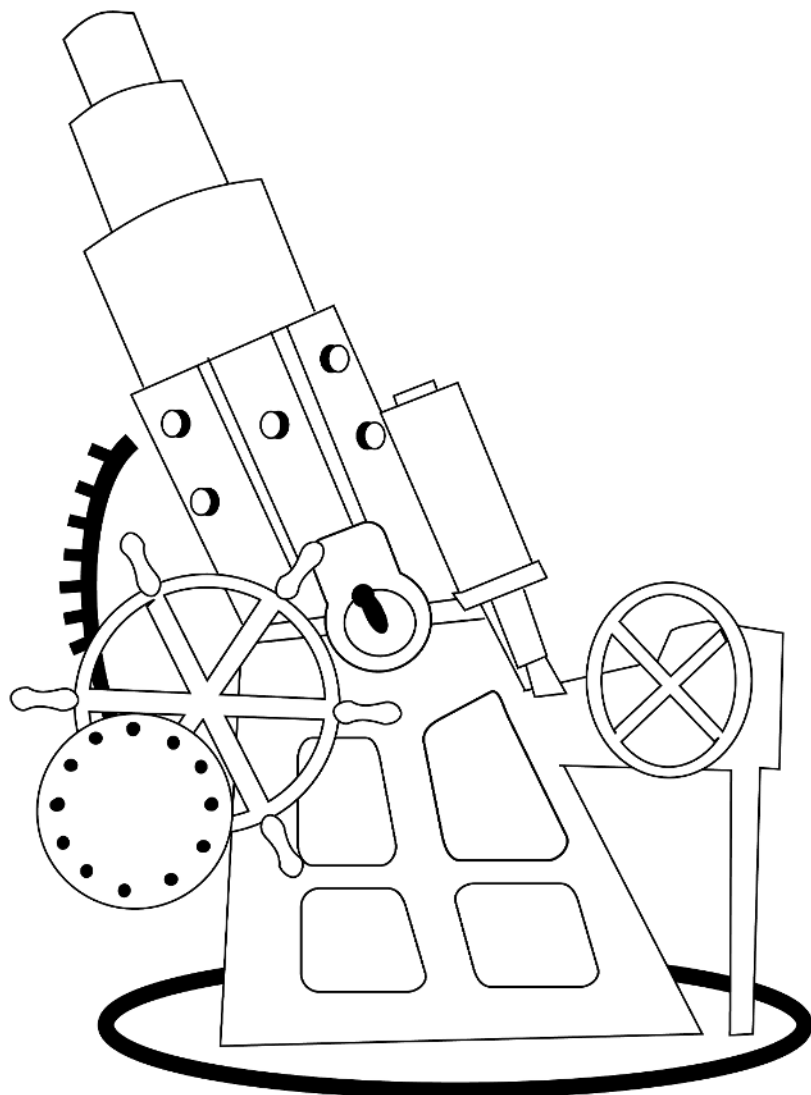
Masa: _____

Donośność*: _____

Liczba strzałów na godzinę: _____

Liczba osób do obsługi: _____

* czyli jak daleko może dolecieć pocisk

TWIERDZA KRAKÓW to nie tylko piękne murowane, ceglane budynki, które dziś zostały uznane za zabytki. To także KILOMETRY OKOPÓW, które stanowiły schronienie dla piechoty. W czasie pierwszej wojny światowej bywało, że żołnierze otoczeni przez wrogie oddziały spędzali w nich nie tylko dni, tygodnie, ale nawet długie miesiące.

W Muzeum zobaczycie rekonstrukcję fragmentu okopu. Nie wygląda zbyt przytulnie, prawda?

Nie zapomnijcie zwrócić uwagi, czym chroniono i umacniano ściany okopów!

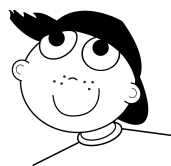
Podkreślcie właściwe odpowiedzi:

GLINA
DESKI
BLACHA

ASPLECIONE
GAŁĘZIE
PLASTIKOWE
BUTELKI

Wyobraźcie sobie odgłosy
wybuchów, świszczące
pociski, jęki rannych,
a ponadto np. deszcz,
mróz i śnieg...

GIPS
OKARTON
PŁÓCIENNE
WORKI

ŁUSKI
DREWNIANY
NABOJÓW
ZASIEKI
Z DRUTU
KOLCZASTEGO
METALOWE
PRĘTY

Brr... uciekajmy stąd
czym prędzej!

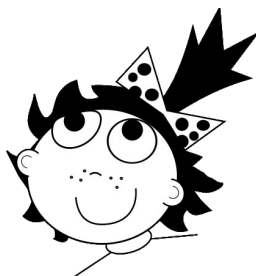

W okolicy Kopca Kościuszki znajdziecie wiele pozostałości dawnego Fortu nr 2 Kościuszkę. Nie są to jedynie ceglane budynki dookoła samego Kopca!

Schodząc ze wzgórza Sikornik aleją Maleckiego i ulicą Hofmana, natkniecie się na ZABUDOWANIA BRAMY FORTU (to właśnie w jej okolicy odkryto cmentarzysko prehistorycznych mamutów i innych zwierząt). A czy wiecie, że przepiękna spacerowa ALEJA JERZEGO WASZYNGTONA łącząca Kopiec z Salwatozem to także element Twierdzy Kraków?

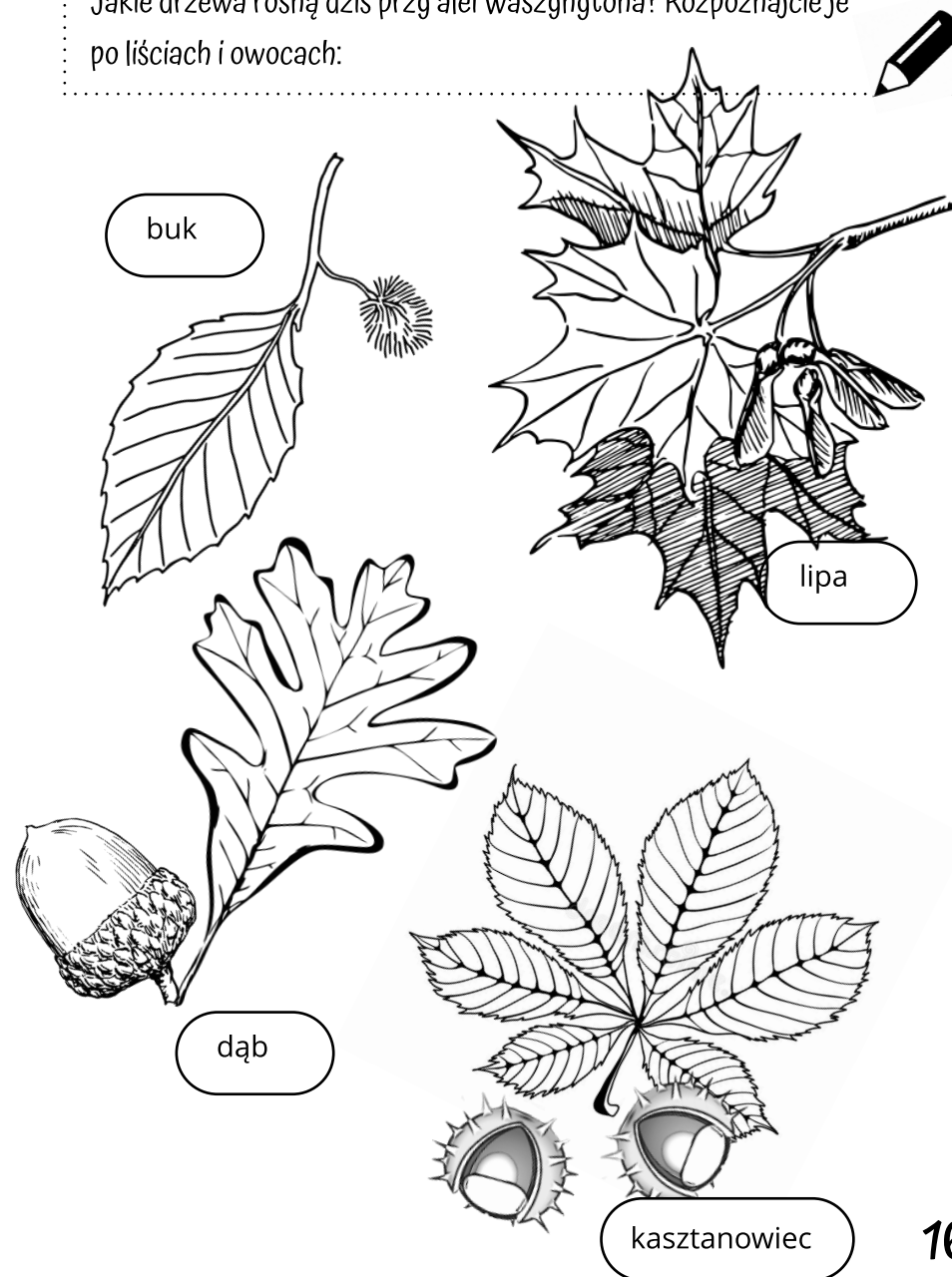
Takich dróg prowadzących do obiektów fortecznych powstało wokół Starego Miasta bardzo wiele. Prawie wszystkie są nadal używane (np. ulice Kościuszki, Rakowicka, Czarnowiejska, Kazimierza Wielkiego, Prądnicka, Kapelanka, Tyniecka, Wrocławska, Łokietka, Bronowicka, Grzegórzecka, Wadowicka, al. 29 Listopada i wiele innych). Niestety z większości zniknęły już towarzyszące im stare drzewa. Poza aleją Waszyngtona zachowały się jeszcze np. wzdłuż alei 3 Maja.

A po co tyle drzew?
Może żołnierze
naśladowali Tadeusza
Kościuszkę, który podczas
powstania podobno
również sadił drzewa?

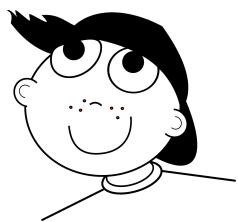
Powód był niestety mniej wzniosły... Chodziło po pierwsze o kamuflaż, czyli o to, żeby maszerujące oddziały wojskowe były mniej widoczne z daleka. Po drugie: w przypadku ataku wroga można było drzewa powalić i w ten sposób zatarasować przeciwnikowi drogę dojazdową.

Jakie drzewa rosną dziś przy alei Waszyngtona? Rozpoznajcie je po liściach i owocach:

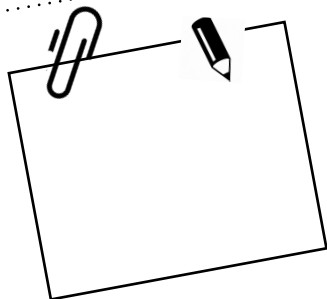
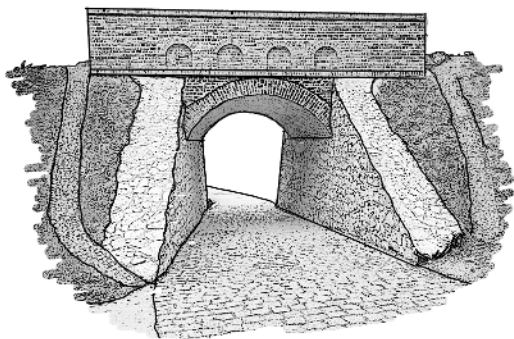
Na koniec naszej przygody ze wzgórzem Sikornik, zwanym też Wzgórzem Błogosławionej Bronisławy (pamiętacie dlaczego, prawda?), na którym usypano Kopiec Kościuszki, zbudowano obronny fort i założono Muzeum, mamy dla Was **LEGENDE O DIABELSKIM MOSTKU!**

Tak naprawdę
to żaden most!
Nigdy nie płynęły
tu rzeka ani
strumień!

Gutek ma rację! Diabelski Mostek, zwany też Czarcim Mostkiem, to po prostu najstarsze krakowskie **SKRZYŻOWANIE DWUPOZIOMOWE!** Ten **WIADUKT** powstał, aby usprawnić ruch na drogach dojazdowych przy austriackim Forcie Kościuszko.

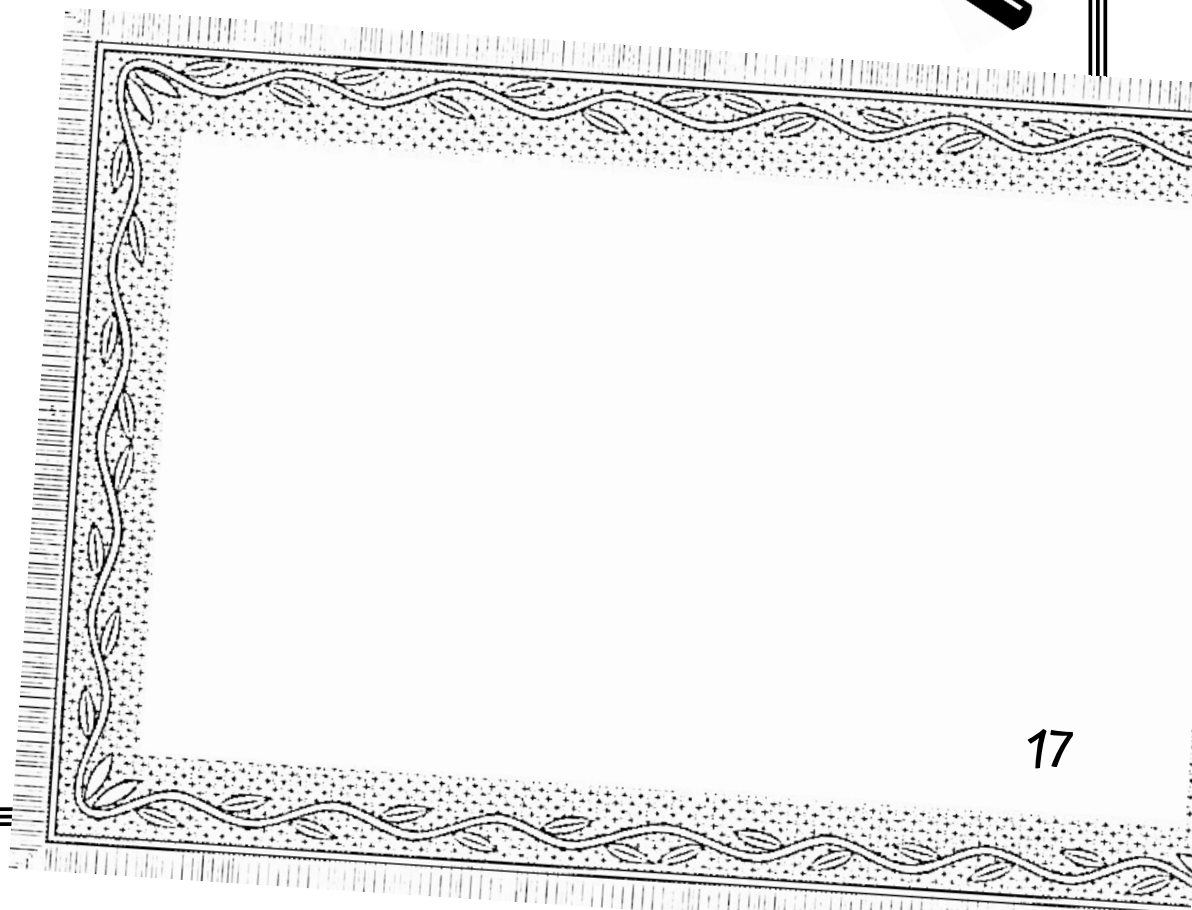
Odczytajcie datę jego budowy
i obliczcie, ile lat ma Diabelski Most:

A co
z legendą?

Legenda jest bardzo krótka: otóż podobno pod tym mostkiem (czy bardziej poprawnie: wiaduktem) zwykł siadywać sam diabeł (czy czart). I właściwie nic więcej nie wiadomo... A może sami wymyślicie ciąg dalszy tej opowieści? Może opiszecie wybryki czarta? Może wpadniecie na pomysł, w jaki sposób diabeł został pokonany? A może tylko narysujecie, jak go sobie wyobrażacie?

Dziękujemy za wspólne odkrywanie muzealnych skarbów!

Konkurs z nagrodami

Prześlijcie nam min. 5 rozwiązanych zagadek, a weźmiecie udział w losowaniu nagród ufundowanych przez Sponsorów i Fundację „Trasa dla Bobasa”. Na zgłoszenia czekamy do **31 października 2018 r.**
Regulamin konkursu i formularz zgłoszeniowy: www.trasadlabobasa.pl

Muzea biorące udział w wydarzeniu: Muzeum Archeologiczne w Krakowie, Muzeum przy Kopcu Kościuszki w Krakowie, Muzeum Geologiczne ING PAN w Krakowie, Zamek w Oświęcimiu, Muzeum Zagłębia w Będzinie, Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej, Muzeum Okręgowe w Rzeszowie, Muzeum Historii Katowic, Muzeum Farmacji w Łodzi.
Przewodniki dostępne są także w wersji elektronicznej na www.trasadlabobasa.pl

Dofinansowano ze środków
Narodowego Centrum Kultury
w ramach programu
„Kultura – Interwencje 2018”

Projekt sfinansowany
z grantu w konkursie
„Fabryka Pomysłów”
Fundacji CEMEX
„Budujemy Przyszłość”

Przewodnik opracowała Fundacja „Trasa dla Bobasa” przy współpracy z Muzeum przy Kopcu Kościuszki w Krakowie.

Tekst: Marta Mleczko
Konsultacja merytoryczna: Prof. dr hab. Mieczysław Rokosz; Leszek Cierpiatowski
Redakcja: Sylwia Chojacka
Opracowanie graficzne: Adelina Pocięcha
ISBN 978-83-65898-38-8
ISBN kolekcji 978-83-65898-00-5
Publikacja bezpłatna. Nieprzeznaczona do sprzedaży.

Dowiedz się więcej
lub prześlij zgłoszenie
do konkursu:

Nagrody:

Pracownia
i Muzeum
Witrażu
od 1902 roku

Dziękujemy!

Patroni
medialni:

Polskie Radio
RZESZÓW

rodziny-krakow.pl

Gdziecko.pl

nowiny24 nowiny